

Beste leerkracht,

Binnenkort gaat u met uw leerlingen naar de voorstelling *Poeffff* van Lichtbende. Lichtbende maakt associatieve voorstellingen die zich bewegen op de grens van abstractie. De verhaallijn ligt niet vast en er wordt geen gebruik gemaakt van het gesproken woord. De voorstelling bestaat alleen uit handmatig gemanipuleerde projecties en live muziek. De beelden en de muziek spreken voor zichzelf en er is ruimte voor de toeschouwer om eigen woorden te geven aan het verhaal. Vaak vinden volwassenen het moeilijker om met deze vrijheid om te gaan dan kinderen. Geen enkele interpretatie van de voorstelling is 'goed' of 'fout'. De verschillende verhalen mogen naast elkaar bestaan. Stimuleer de kinderen om woorden te geven aan wat ze gezien hebben en maak ruimte voor al deze verhalen.

Bij deze brief vindt u een docenthandleiding en een werkboek voor de leerlingen. U kunt dit materiaal gebruiken om uw leerlingen voor te bereiden op het bezoek aan *Poeffff*. Ook hebben we verwerkingsopdrachten ontwikkeld die u na de voorstelling kunt gebruiken. Het lesmateriaal richt zich op twee aspecten van de voorstelling. De inhoud (de verhaallijn) en de vorm (de projecties en de muziek). Op onze website www.lichtbende.nl kunt u aanvullende informatie en knutselopdrachten vinden.

Wij wensen u en uw klas veel plezier met *Poeffff*!

Met vriendelijke groet,

Lichtbende

Beeld: Marie Raemakers, Rob Logister
Muziek: Axel Schappert, Alex Simu

www.lichtbende.nl
www.facebook.com/lichtbende

Dit lesboek is samengesteld door Tamar van Loon.

lichtbende

De voorstelling Poeff

In de voorbespreking van de voorstelling worden kinderen voorbereid op twee aspecten van de voorstelling: vorm en inhoud. De vorm is het meest opvallend: projecties, geen gesproken woord, livemuziek. De opdrachten bereiden de kinderen voor op de verschillende instrumenten die ze gaan zien. Bij de inhoud wordt heel globaal de verhaallijn aangekondigd: het opgroeien van een vogeltje.

Tijd: Ongeveer 15-20 minuten.

Materiaal: Werkboek, pen of potlood.

Doel: Leerlingen een kader aanbieden voor het interpreteren/plaatsen van het verhaal.
Leerlingen attent maken op de gebruikte techniek, zodat leerlingen daar gericht naar kunnen kijken.

Antwoorden:

De toverlantaarn....

De toverlantaarn is een projector die in 1659 is uitgevonden door de Nederlandse wetenschapper Christiaan Huygens. Op www.lichtbende.nl onder 'educatie' worden de geschiedenis en werking van de toverlantaarn beschreven. Bij de toverlantaarn wordt een lichtdoorlatend voorwerp tussen de lenzen van de lantaarn geplaatst. Het licht projecteert het voorwerp vergroot op het doek. De lenzen draaien het beeld om, waardoor het voorwerp ondersteboven en gespiegeld in de lantaarn moet worden geschoven.

De toverlantaarn is de voorloper van de filmprojector en de beamer.

De muziek....

Dit zijn plaatjes van een paar van de instrumenten die je straks gaat horen. Weet jij al hoe ze heten en hoe ze klinken?

Een fluit, een klarinet, een trombone en een tuba.

Een vogel...

Wat denk jij dat een vogel allemaal moet leren?

Heel veel antwoorden zijn hier natuurlijk goed, maar stuur in ieder geval naar 'vliegen' en 'fluiten'. Alle andere antwoorden als: vriendjes maken, eten, drinken, lopen etc. zijn ook goed.

lichtbende

Het verhaal van het vogeltje Poeff

Denk er bij de nabespreking van de voorstelling aan dat er geen 'goede' of 'foute' interpretaties zijn van wat de kinderen gezien hebben. Zij geven woorden aan hun verhaal. De eerste opdrachten voor na de voorstelling gaan over de inhoud, de verhaallijn, van de voorstelling.

De opdrachten stimuleren de kinderen om na te denken over wat ze gezien hebben en om dit te vertalen naar hun eigen werkelijkheid. Net als Poeff zijn zij elke dag aan het leren en dat gaat met vallen en opstaan. Iedereen leert op zijn eigen manier. De kinderen denken na over hun eigen leerstrategie en worden wellicht uitgedaagd om het ook eens op een andere manier te proberen. Ook laat de voorstelling zien dat leren verder gaat dan school: leren doen we allemaal, elke dag, net als Poeff. Daarnaast worden zij zich ervan bewust dat ze niet alleen maar leren, maar ook anderen iets kunnen onderwijzen.

Tijd: Ongeveer 20 minuten.

Materiaal: Werkboek, pen of potlood.

Doel: Leerlingen kunnen woorden geven aan hun verhaal.
Leerlingen krijgen inzicht in hun eigen leerproces en dat van Poeff.

Antwoorden:

Wat heeft Poeff allemaal geleerd? En van wie?

Poeff leert onder andere spelen van de vlinder/de jurkjes/de danseressen, vliegen van de uil, fluiten van de muzikanten. Ook andere antwoorden zijn goed. Het is leuk om de antwoorden klassikaal te bespreken, zodat de kinderen horen wat de anderen gezien hebben. Een voorstelling, maar vijfentwintig verschillende verhalen!

Van wie leer jij graag iets? Wat leer jij graag? Anderen kunnen ook iets van jou leren! Wat zou jij iemand anders goed kunnen leren?

Deze opdracht sluit aan bij coöperatieve werkvormen. Laat leerlingen de antwoorden eerst voor zichzelf opschrijven. Misschien kan iemand iets bijzonders en kan hij of zij dat voordoen voor de klas?

Voor leren moet je durven! Poeff is regelmatig bang, hij blijft echter terugkomen om iets opnieuw te proberen. Denk bijvoorbeeld aan de scène met de vlinder, zijn spiegelbeeld, de poes, de muzikanten en de toeters in het water. Een leerkracht weet als geen ander dat een gevoel van veiligheid een voorwaarde is om te kunnen leren. Deze opdracht maakt kinderen daarvan bewust. Misschien worden zij uitgedaagd om iets nieuws te proberen! Laat de kinderen weer de antwoorden eerst voor zichzelf opschrijven. Wie wil kan iets delen met de klas.

Met deze opdracht laten we kinderen zien dat er verschillende manieren zijn om iets te leren. Bij Poeff zijn alledrie de manieren te herkennen. Wellicht is er gelegenheid om te turven: hoeveel doeners (1), observeerders (2) en denkers (3) heb je in de klas zitten?

Lichtbende

Je eigen schaduwfiguur maken!

De techniek van de voorstelling biedt veel aanknopingspunten voor knutselactiviteiten of technieklessen. In het werkboek hebben wij bewust geen keuze gemaakt. De voorstelling wordt door kinderen van uiteenlopende leeftijden bezocht. De knutselvaardigheid is dus van verschillend niveau. Voor groep 3 en groep 4 hebben wij een opdracht uitgekozen. Maar op onze website zijn gratis allerlei andere opdrachten speciaal gemaakt bij deze voorstelling te vinden. U kunt de kinderen ook zelf laten kiezen. Daarnaast geven we op onze website tips voor schaduwspelletjes. Ook is er verdere informatie te vinden over de werking en de geschiedenis van de toverlantaarn.

De knutselopdrachten zijn speciaal voor kinderen gemaakt en al met succes uitgevoerd in de praktijk met groepen kinderen. Stimuleer kinderen om afval en ander 'waardeloos' materiaal te gebruiken voor hun eigen schaduwfiguur.

Groep 3 'Prikkat'

Een moeilijkere prik- en kleuropdracht van vorm en tegenvorm, licht- en schaduwvorm.

Tijd: Ongeveer 30 tot 45 minuten.

Materiaal: De werktekening moet voor elke leerling worden gekopieerd op dik papier (160 grams), prikpen, prikkussen, de voorbeeldtekening, zwarte stift en gekleurde doorzichtige plastic van draagtas, snoeppapier, vliegerpapier of plakfolie.

Doel: Leerlingen maken een licht- en schaduwfiguur.

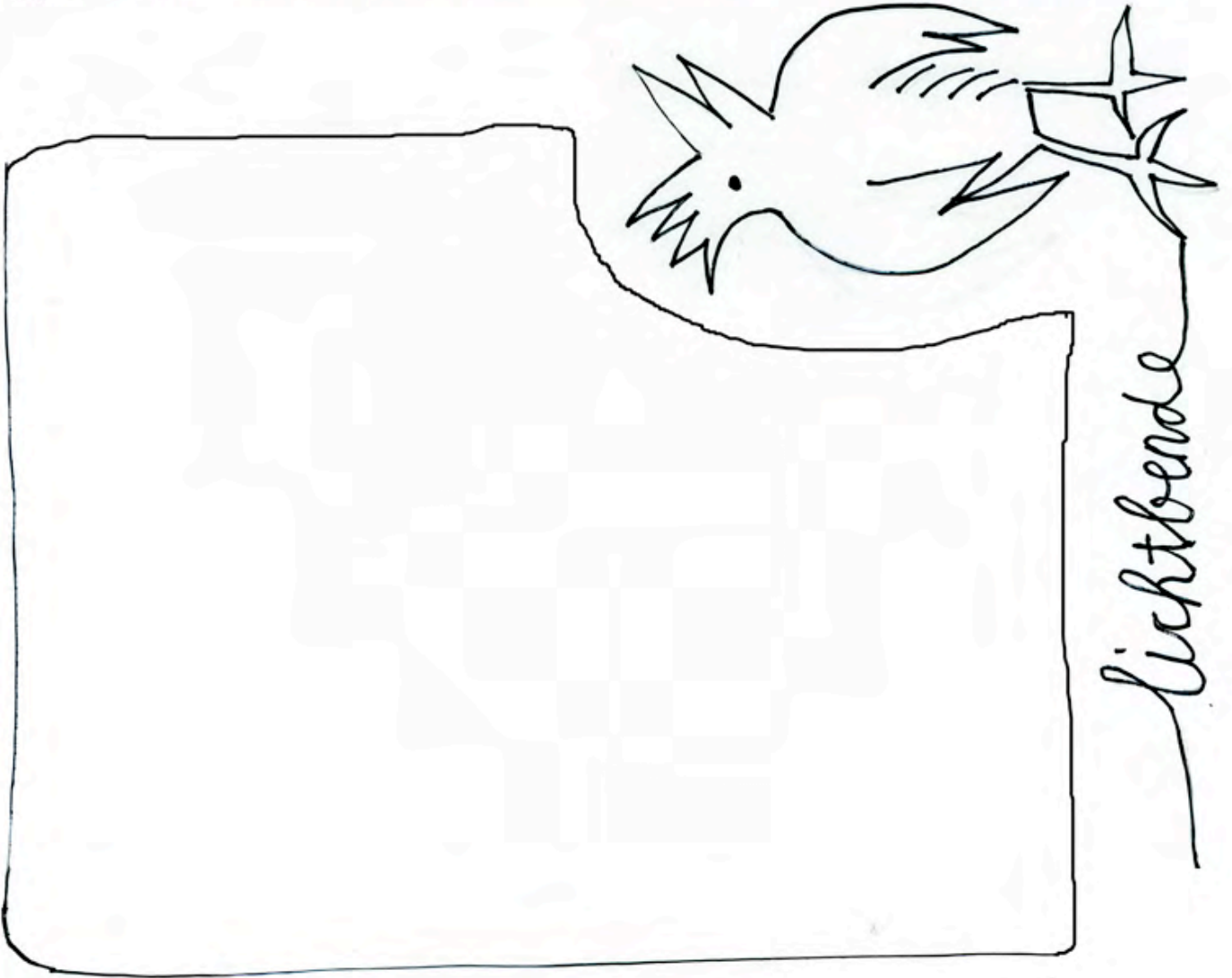
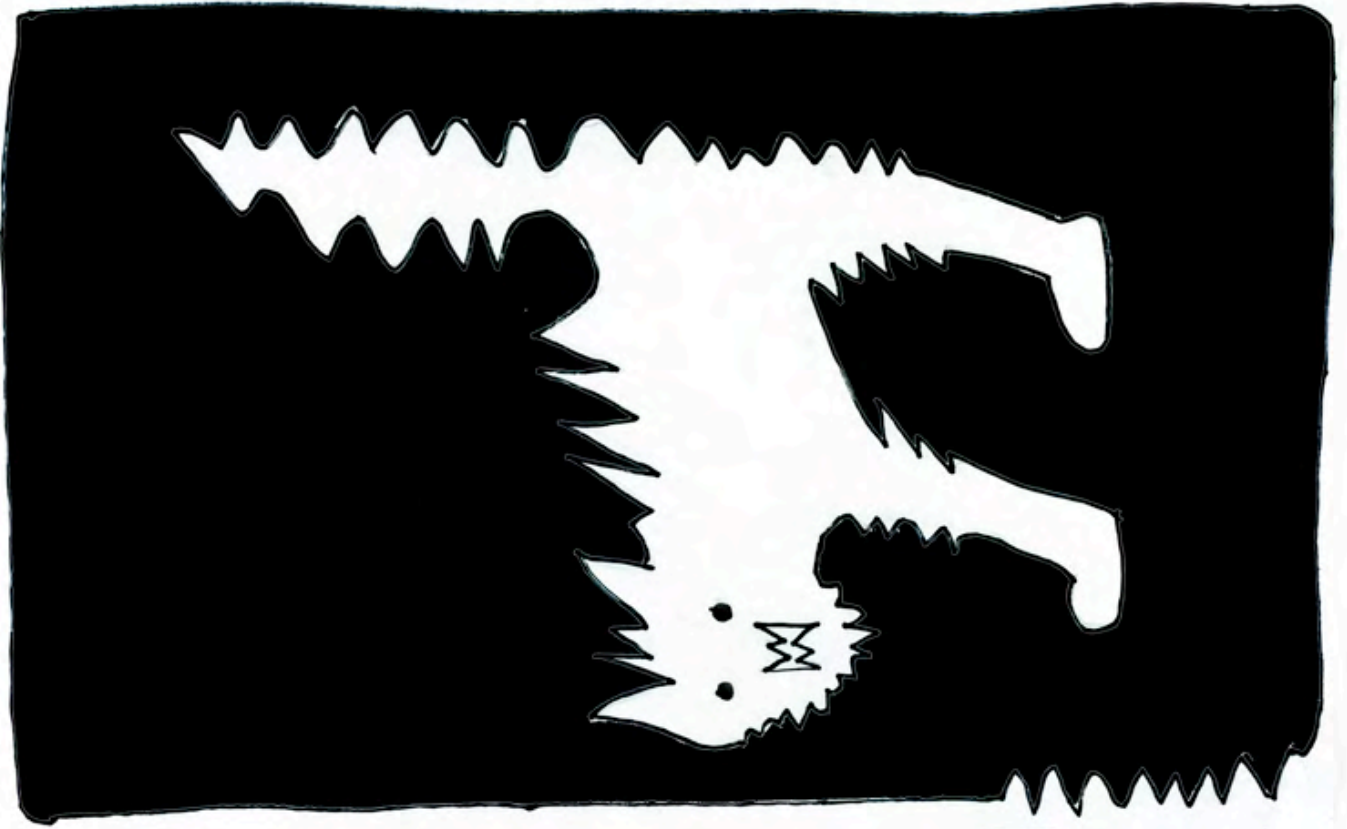
Werkwijze:

- Prik de kat uit en kleur de achterkant ervan zwart.
- Op de lege plek plak je aan de achterkant gekleurde doorzichtige plastic en versier die, bv. met plakfolie.
- Haal de witte achterkant van de plakfolie!
- Je kleurt Poeff in vrolijke kleuren.
- Daarna prik je het lege vlak achter Poeff uit.
- Aan de achterkant plak je ook een doorzichtige plastic waarin je de uitgeklikte zwarte kat plakt.
- Uit gekleurde stukjes plakfolie knip je vormen en versier je het plastic vlak.

Presentatie:

Hang de gemaakte Prikkat tekening voor het raam. Je ziet duidelijk vorm en tegenvorm, licht- en schaduwvorm

lichtbende

Lichtbende

Groep 4

Tijd: Ongeveer 30 tot 45 minuten.

Materiaal: De werktekening moet voor elke leerling worden gekopieerd op dik papier (160 grams), schaar, kleine splitpennen, ijzerdraad, tangetje, rietje en plakband.

Tijd: Ongeveer 30 tot 45 minuten.

Doel: Leerlingen maken een beweegbare schaduwfiguur.

Werkwijze:

- Knip Poefff uit. Maak korte knipjes op de lijntjes van de vleugels en het hoofd van Poefff.
- Prik de gaatjes op de aangegeven punten. Doe een splitpen door de vleugel en het lijf op de grote punten, doe ook de andere vleugel.
- Neem een ijzerdraad van 40 cm, buig die in het midden dubbel. Steek de uiteinden door de kleine gaatjes van elke vleugel en buig de uiteinden om.
- Maak de draad vast aan de vleugel door de draad dubbel te knijpen met een tangetje (gebruik ook wat plakband).
- Neem een rietje en knip er 15 cm af en schuif het over de onderkant van de dubbelgebogen ijzerdraad omhoog.
- Plak het vast aan het lijf, houd hier 2 cm vrij tussen de draad en het rietje voor de beweging.

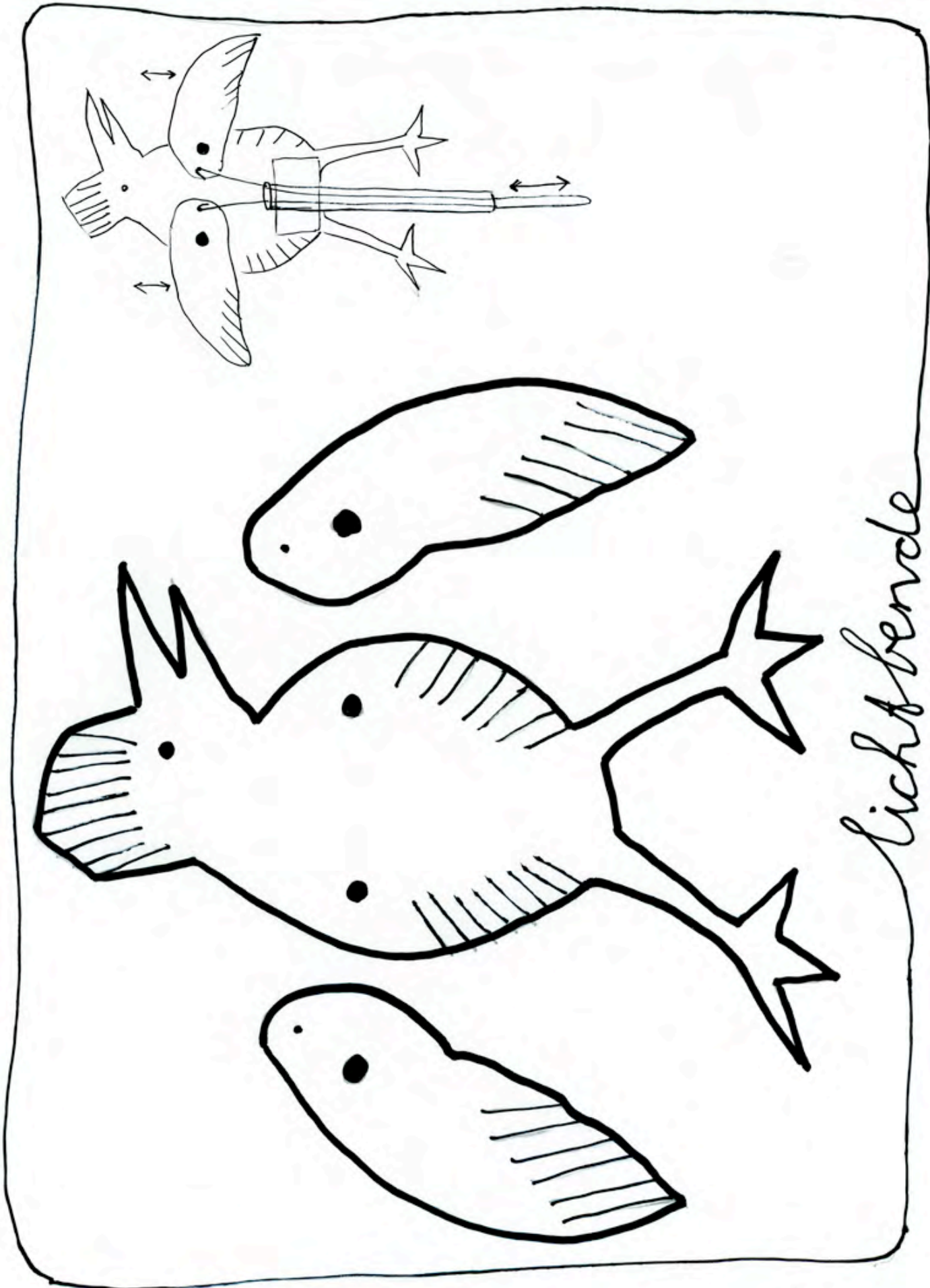
Presentatie:

Neem het rietje met Poefff in de hand en beweeg de ijzerdraad onder het riet rietje op en neer. De vleugels gaan omhoog en omlaag.

Voor extra uitdaging:

Je kunt ook Poefff van een gekleurde transparante dikke sheet maken en die dan versieren met gekleurde transparante plakfolie (haal de witte achterkant eraf). Met een watervaste dunne stift teken je Poefff en de vleugels over van de werktekening. Knip de onderdelen uit. Maak korte knipjes op de lijntjes van de vleugels en het hoofd van Poefff.

lichtbende

lich & bende